

Europa centrală, în Boemia și Ungaria, unde iobăgia, obligațiile țăranilor dependenți de a plăti stăpînilor o rentă în bani, iar statului și bisericii dări grele tot în bani, au avut ca urmare izbucnirea unor singeroase războaie antifeudale și a războaielor țăărănești, dintre care războaiele husite sînt cele mai însemnate.

Situația cu totul particulară, aproape unică, a husiților în Moldova, unde erau recunoscuți și privilegiați de către statul feudal are la bază și motive de politică externă. În prima parte a domniei lui Alexandru cel Bun, pînă la moartea lui Witold, în 1430, politica Moldovei s-a sprijinit în special pe alianța cu Polonia, care o ferea de tendințele cötropitoare ale statului feudal unguresc condus de Sigismund de Luxemburg. Încercarea acestuia de a forma o ligă cu Witold și cu cavalerii teutoni alcătuită o primejdie pentru Moldova, ce urma să fie împărțită sau anexată. În aceste împrejurări, izbucnirea războaielor husite în Boemia, unul din regatele moștenite de Sigismund, precum și ivirea unor mișcări antifeudale ațîtate de husiți în Ungaria, erau binevenite pentru Moldova. Favorizarea husiților de către domnul Moldovei se poate explica prin dușmănia comună față de Sigismund de Luxemburg, principalul adversar al husiților. Este deci vorba de interese politice comune între husiți și statul moldovean¹.

În timpul domniei în Litvania a marelui cneaz Swidrygiello (1430—1432) izbucnește războiul polono-litvan, al cărui motiv principal a fost stăpînirea Podoliei, țară vecină cu Moldova. Din cauza intereselor moldovenești în Podolia, Alexandru cel Bun ia partea lui Swidrygiello, împotriva regelui Poloniei, și conduce o expediție militară în Pocuția (1431). În acest război, husiții se află alături de marele cneaz litvan, deci și de moldoveni. În ianuarie 1432, episcopul de Cracovia scria cardinalului Iulian Cesarini despre colaborarea moldovenilor cu husiții, subliniind un fapt foarte important: *husiții organizează armata moldovenească*. Conducătorul husiților din Moldova, (este vorba de același fost călugăr franciscan, Iacob) « umblă pe cîmp cu gloate de oameni, învățîndu-le să conducă oastea și să adopte toate sistemele (de luptă) care sînt folosite de ereticii din Boemia » (*vadit per campestria habens maximam sequelam populi et turbarum, docens eos et exercitum ducere et modos omnes tenere, qui ab hereticis Bohemie observantur*)². Se știe că husiții au folosit tactica militară a taberii legate cu care, adoptată mai tîrziu de oștile românești, în special de acelea conduse de Ioan de Hunedoara, precum și de cazaci. Însuși cuvîntul *tabără* (în romînește și în maghiară) este de origine husită, după castrul popular al husiților de pe muntele denumit Tabor din Boemia, întărit de dînșii.

Iacob, conducătorul husiților din Moldova, profesor de slavonie, șef religios, a avut în același timp și un rol politic și militar. Din informațiile de mai sus, transmise de un martor ocular aflător în Moldova, vedem cum șeful husit, adept al taboriților lui Žižka și ai lui Procop cel Mare, în mijlocul cărora, poate, trăise în tinerețe, făcea exerciții pe cîmp cu gloatele de oșteni moldoveni, pregătindu-le în tactica cetățîilor de care, folosită de masele de țărani cehi.

Atitudinea cîrmuirii moldovenești față de husiți, recunoașterea lor, singura în Europa, ca o comunitate legală și privilegiată, are fără îndoială cauze complexe, unele de caracter general: încercarea husiților de a se apropia și de a se uni cu ortodocșii, favorizarea culturii în limbă slavonă de către propagandiștii revoluției cehi, precum și cauze speciale, politice — interesele comune în lupta

¹ Cf. și Șerban Papacostea, *op. cit.*, p. 254 cu bibliografia chestiunii.

² *Monumenta medii aevi res gestas Poloniae illustrantia*, XII, p. 290.